

Spis 8 As 52/2009 byl spojen se spisem číslo 8 As 51/2009 a pod touto spisovou značkou bylo rozhodnuto tako:

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Michala Mazance a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobkyně: **Odborová organizace pracovníků správ památkových objektů při Národním památkovém ústavu**, se sídlem Bouzov 8, proti žalovanému: **Ministerstvo kultury**, se sídlem Maltézské nám. 1, Praha 1, o kasačních stížnostech žalobkyně proti usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 71, a ze dne 26. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 85,

t a k t o :

- I.** Věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 51/2009 a sp. zn. 8 As 52/2009 **se spojují** ke společnému projednání a rozhodnutí. Věc bude vedena pod sp. zn. 8 As 51/2009.
- II.** Kasační stížnosti **se zamítají**.
- III.** Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.
- IV.** Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze usnesením ze dne 3. 6. 2008, čj. 5 Ca 41/2008 - 42, k žádosti žalobkyně obsažené v její žalobě ze dne 30. 1. 2008, osvobodil žalobkyni od soudních poplatků a současně jí ustanovil advokáta Mgr. Pavla Batěka.

Podáním ze dne 31. 8. 2008 žalobkyně požádala o zrušení ustanovení Mgr. Pavla Batěka. Uvedla přitom pouze, že ustanovený advokát nečinil ve věci úkon podle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), tj. zejména první poradu s klientem.

Usnesením ze dne 13. 9. 2008, čj. 5 Ca 41/2008 - 56, městský soud nevyhověl žádosti žalobkyně s tím, že jí tvrzené skutečnosti nejsou důvodem pro zrušení ustanovení Mgr. Pavla Batěka zástupcem žalobkyně.

Žalobkyně napadla usnesení městského soudu ze dne 13. 9. 2008, čj. 5 Ca 41/2008 - 56, kasační stížností (kasační stížnost I.). Za zásadní důvod uvedla, „že žádný svéprávný účastník nemůže být zastupován proti své vůli. Z tohoto hlediska považuje žalobkyně napadená rozhodnutí soudu za „absurdní““.

Podáním ze dne 20. 1. 2009 požádal Mgr. Pavel Batěk podle § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, o zrušení svého ustanovení pro dané řízení. Uvedl přitom, že jak vyplývá z podání žalobkyně (resp. její procesní předchůdkyně) ze dne 31. 12. 2008, učiněného ve věci vedené městským soudem pod sp. zn. 10 Ca 352/2007 a zaslánoho tomuto advokátu elektronicky na vědomí, došlo mezi ním a žalobkyní k narušení nezbytné důvěry. V kopii přiložil podání žalobkyně ze dne 31. 12. 2008, kterým žalobkyně požádala (v jiné věci, vedené u městského soudu) o zrušení ustanovení Mgr. Pavla Batěka s tím, že to již není třeba k ochraně jejich práv a dále s tím, že došlo k narušení nezbytné důvěry mezi ní a ustanoveným zástupcem.

Městský soud usnesením ze dne 6. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 71, zprostil Mgr. Pavla Batěka zastupování žalobkyně (výrok I.) a určil jeho odměnu za zastupování žalobkyně v řízení (výrok II.). Usnesení odůvodnil tím, že absolutní ztráta nezbytné důvěry je důvodem pro zproštění ustanoveného zástupce. Zároveň dodal, že nerozhodl o ustanovení nového zástupce, protože sama žalobkyně přes žádost o ustanovení zástupce v žalobě následně v kasační stížnosti I. uvedla, že nemůže být zastupována proti své vůli a „nucené zastoupení“ považuje za absurdní. Odměnu Mgr. Pavlu Batěkovi městský soud přiznal za jeden úkon právní služby spočívající ve studiu spisu.

Podáním ze dne 18. 2. 2009 žalobkyně učinila několik úkonů. Především vzala zpět kasační stížnost I., v tomto směru podání neodůvodnila.

Dále napadla kasační stížností (kasační stížnost II.) usnesení městského soudu ze dne 6. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 71, „pro zcela nesprávné právní posouzení věci“, požádala o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti a také o přiznání odkladného účinku této kasační stížnosti. Rovněž uvedla, že neustanovení zástupce není pro tento typ kasačních stížností překážkou pro rozhodnutí věci. Kasační stížnost II. žalobkyně odůvodnila tím, že se městský soud dostatečně nezabýval tvrzením o narušení nezbytné důvěry a důkazy navrženými k prokázání těchto tvrzení. Advokát měl podle žalobkyně prokázat, proč a z jakého důvodu došlo na jeho straně k narušení důvěry k žalobkyni, co mu brání žalobkyni zastupovat a proč je jeho důvěra nezbytná, resp. v čem musí žalobkyni důvěřovat. Žalobkyně zdůraznila, že mechanický přístup nezkomající relevanci tvrzení o narušení nezbytné důvěry představuje pro advokáty snadnou cestu, jak se vyhnout neoblíbenému a špatně placenému zastoupení ex offio. Žalobkyně konstatovala, že je-li podle soudu zástupce třeba k ochraně jejich práv, ustanovený advokát musí v souladu s profesionální ctí jednat tak, aby neutrpěla v řízení újmu, a žalobkyně si není vědoma ničeho, čím by zavadala příčinu ke snížení důvěry, resp. ke ztrátě důvěry ze strany ustanoveného advokáta, nejsou dány ani důvody ke zrušení zastoupení.

Konečně žalobkyně uvedla, že jí je známa judikatura Nejvyššího správního soudu o nepřipustnosti kasační stížnosti účastníka proti výroku rozhodnutí o odměně ustanoveného zástupce, ale doplnila důvody, pro které v posuzované věci nebylo na místě přiznat Mgr. Pavlu Batěkovi odměnu. Žalobkyně se domnívala, že ve výroku o přiznání odměny došlo ke zřejmé chybě a navrhla, aby soud napadený výrok opravil tak, že se zástupci odměna nepřiznává. Uvedla také, že o nákladech zastoupení bude stejně rozhodováno v závislosti na rozhodování Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti.

Městský soud usnesením ze dne 26. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 85, zastavil řízení o kasační stížnosti I. (výrok I.), přiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti II. (výrok II.) a nevyhověl návrhu žalobkyně na opravu zřejmých nesprávností ve výroku II. usnesení ze dne 6. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 71. Městský soud odůvodnil výrok I. odkazem na § 108 odst. 2 s. ř. s., výrok II. pak zejména tím, že přihlédl k osvobození žalobkyně od soudních poplatků přiznanému již v řízení o žalobě. Nevyhovění návrhu na opravu zřejmých nesprávností (výrok III.) městský soud odůvodnil tím, že takový postup je na místě např. došlo-li ke zřejmému překlepu nebo zřejmé chybě v počtech. Domáhala-li se žalobkyně nahrazení výroku jiným, nejedná se o zřejmou nesprávnost.

Žalobkyně napadla usnesení městského soudu ze dne 26. 2. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 85, kasační stížností (kasační stížnost III.), kterou blíže nerozvedla. Současně požádala o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti.

Městský soud přiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti III. usnesením ze dne 25. 3. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 94.

Usnesením ze dne 19. 6. 2009, čj. 5 Ca 41/2008 - 108, městský soud rozhodl ještě o procesním nástupnictví na straně žalobkyně a poté bez dalšího předložil spis s kasačními stížnostmi II. a III. Nejvyššímu správnímu soudu.

Nejvyšší správní soud především rozhodl o spojení obou souvisejících kasačních stížností ke společnému projednání a rozhodnutí (§ 39 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasačních stížností v mezích jejich rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadená rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Kasační stížnosti nejsou důvodné.

Nejvyšší správní soud předem dalšího odůvodnění konstatuje, že by měl formálně vrátit věc městskému soudu k postupu podle § 108 odst. 1 s. ř. s. (zejm. ve vztahu k nijak neodůvodněné kasační stížnosti III.) a o kasační stížnosti III. by měl v kontextu povinného právního zastoupení v řízení o kasačních stížnostech rozhodnout až po rozhodnutí o kasační stížnosti II. Jak je však z dalšího odůvodnění zřejmé, tento postup by byl v posuzované věci ryze formalistický bez valného dopadu do průběhu řízení o kasačních stížnostech a do práv žalobkyně. To platí tím spíše, že projednání kasační stížnosti II. a kasační stížnosti III. spolu úzce souvisí.

Ve vztahu ke kasační stížnosti III. Nejvyšší správní soud především uvádí, že ji přes obecnou formulaci brojící proti celému usnesení městského soudu obsahově pojal jako kasační stížnost směřující proti výroku III. tohoto usnesení. Nedává totiž smyslu, aby žalobkyně brojila proti výroku I., jímž městský soud k jejímu výslovnému zpětvzetí zastavil řízení o kasační stížnosti I., nebo proti výroku II., jímž jí městský soud přiznal osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti II. Kasační stížnost III. ve vztahu k výroku III. napadeného usnesení pak Nejvyšší správní soud pojal v kontextu podání žalobkyně městskému soudu ze dne 18. 2. 2009 a rozsahu, v němž se žalobkyně domáhala opravy zřejmých nesprávností.

Dále Nejvyšší správní soud dodává, že obecně je kasační stížnost směřující proti rozhodnutí, jímž soud rozhodl o návrhu na opravu svého rozhodnutí, přípustná (srov. zejm. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 5. 2006, čj. 6 Ads 99/2005 - 203, www.nssoud.cz). Kasační stížnost III. však zjevně nemůže být úspěšná. Ustanovení § 54 odst. 4 s. ř. s. za použití § 55 odst. 5 s. ř. s. umožňuje soudu, aby v rozhodnutí opravil početní a písařské chyby a zjevné nesprávnosti, které jsou podobného původu jako písařské chyby. Za zjevnou nesprávnost může být považována pouze chyba, ke které došlo zjevným a okamžitým selháním v duševní či mechanické činnosti osoby, za jejíž účasti bylo rozhodnutí vyhlášeno či vyhotoveno, a která je každému zřejmá. Zřejmost takové nesprávnosti vyplývá především z porovnání výroku rozhodnutí s jeho odůvodněním, případně i z jiných souvislostí. Citované ustanovení ovšem nevede a nemůže vést k možnosti soudu „opravit“ výrok rozhodnutí tak, že jej nahradí výrokem zcela jiným, opačného znění (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2007, čj. 4 Ans 3/2006 - 123, č. 1177/2007 Sb. NSS). Právě vydání takového – zcela opačného, výroku se žalobkyně domáhala návrhem na vydání opravného usnesení. Městský soud pak zcela správně takovému návrhu nevyhověl.

Podobně jako v případě kasační stížnosti III., Nejvyšší správní soud obsahově pojal i kasační stížnost II., přes obecnou formulaci brojící proti celému usnesení městského soudu, jako kasační stížnost směřující proti výroku I. tohoto usnesení. V rámci podání, obsahujícího více procesních úkonů, totiž žalobkyně ve vztahu k výroku II. usnesení městského soudu s vědomím neúspěšnosti případné kasační stížnosti proti němu navrhla jiný procesní postup – vydání opravného usnesení (byť zjevně nemohla být úspěšná – jak shora uvedeno).

Kasační stížnost II., brojící proti zproštění Mgr. Pavla Batěka zastupováním žalobkyně, není důvodná. Obecně není vyloučeno, aby účastník řízení v souladu s vývojem věci upravoval svá procesní stanoviska, postup žalobkyně však vykazuje míru účelovosti, která brání tomu, aby jí Nejvyšší správní soud vyhověl.

Žalobkyně požádala v žalobě o ustanovení advokáta a krátce po jeho ustanovení navrhla soudu zproštění tohoto advokáta z důvodu neprovedení jednoho konkrétního úkonu. Městský soud neshledal takový důvod relevantním pro zproštění ustanoveného advokáta zástupcem žalobkyně. Ta v kasační stížnosti I. zdůraznila absurditu situace, kdy by měla být zastoupena proti své vůli, a konstatovala nepotřebnost zastoupení s tím, že je schopna hájit svá práva v řízení sama. Zároveň uvedla, že důvodem její žádosti o zrušení zastoupení nebylo narušení důvěry mezi ní a ustanoveným advokátem a nejedná se tedy o žádost o ustanovení nového zástupce namísto původně ustanoveného.

Krátce poté žalobkyně v jiné věci vedené u městského soudu navrhla zproštění téhož advokáta jejím zastupováním s tím, že zastoupení již není potřeba k ochraně jejích práv a navíc došlo k narušení nezbytné důvěry mezi ní a ustanoveným advokátem. Poté, kdy městský soud v návaznosti na související žádost ustanoveného advokáta zprostil zastupování žalobkyně, vzala kasační stížnost I. zpět a podala kasační stížnost II., tedy trvala na pokračování zastoupení.

Nejvyšší správní soud především konstatuje, že v soudním řízení je zpravidla společným zájmem účastníků i soudu postupovat k meritornímu vyřízení věci. Jinými slovy, neplatí, že cesta je cíl. Situace, kdy žalobkyně usiluje o ustanovení právního zástupce, poté se obratem domáhá jeho zproštění a napadne rozhodnutí, jímž jí není vyhověno, po zproštění zastoupení k žádosti advokáta však vezme kasační stížnost (I.) zpět a další kasační stížností (II.) se domáhá trvání zastoupení, které ovšem i v jiné věci navrhla ukončit, nesvědčí o procesním postupu, jímž by chtěla žalobkyně hájit svá procesní práva se současným zájmem směřovat k vyřízení věci samotné.

Nadto neobstojí ani argumentace žalobkyně, že nenarušila důvěru ustanoveného advokáta a že mechanický přístup představuje pro advokáta snadnou cestou, jak se zbavit ustanoveného zastupování. Žalobkyně totiž ve své argumentaci zcela přehlédla, že advokát svou žádost o zrušení zastoupení doložil dopisem samotné žalobkyně, adresovaným městskému soudu v jiné věci, ve kterém ona sama poukázala na narušení nezbytné důvěry mezi ní a ustanoveným advokátem. Důvěra mezi advokátem a jím zastupovanou osobou přitom není vázána na konkrétní spor, jen výjimečně si proto lze představit, že její narušení umožní zastoupení v určité věci a v jiné ne. I tento argument tedy svědčí spíše o účelovosti postupu žalobkyně, spíše než o její snaze chránit svá práva.

Nejvyšší správní soud shledal obě usnesení městského soudu v napadeném rozsahu zákonnými, proto kasační stížnosti zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

S ohledem na neprodlené rozhodnutí ve věci samé Nejvyšší správní soud nerozhodoval samostatně o žádosti přiznání odkladného účinku kasační stížnosti II.

Výrok o náhradě nákladů řízení má oporu v § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Neúspěšná žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech. Úspěšnému žalovanému podle obsahu spisu žádné náklady řízení o kasačních stížnostech nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. srpna 2009

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu